

А БАРТО

A-PDF Merger DEMO : Purchase from www.A-PDF.com to remove

БЕИМ

БАЙРЕМЫН

GEORGE A' NDP-2010

КАРАКАЛПАКСТАН" Б АСПАСЫ

Нөкис — 1969

63154

НУКУССТАЯ
Городская библиотека

Агния Барто балалардың сүйіп оқытуғын шайыры. Оның аты тек ғана Советтер Союзында емес, ал шет елдерге де белгилі. Шайыр өз қосықтарында, Уатанымыздың жас жеткіншектерінің турмысын көрсетеді, үлкендерге хұрмет, кішкенеелерге ғамқорлық барлық жерде тәртіпті болыу ұсаған темаларға көбірек тоқтап өтеді.

А. Бартоның бұл таңламалы қосықлары қарақалпақ тилинде бірінші рет аударылып, жас кітап оқыушылардың дыққатына ұсынылып отыр.

Рус тилинен аударғанлар

Т. Қабулов, М. Карабаев, С. Аббазов.

ҮЙЛЕР КӨШТИ

ҚАҒАРМАН ҚАЙДА ТУРАДЫ

Бизде бар бир қағарман
ура!

— Ал ол хәзир кайда?

— Жетпис екинши жайда.

Бул сөз дым анык,
Үй баслығының сөзи,
Бизлер көрмекшимиз барып,
Ким екен оның өзи?

Ол кимлерди кутқарған,
Билмекшимиз сорап.
Қандай жұмыс атқарған,
Көрмекшимиз қарап.

Естелик ушын сүўретке,
Бирге барып түсемиз.
Коллективтиң атынан,
Ұәкиллермиз келген биз.

Турмыз есик алдында,
Бир-биреўге „тынышлан!“ деп,
Қапыны ашты бир ўақта
Сегиз жасар бала кеп.

Бала куўанып кетти,
Сизлер бизиң үйде.

Қахарман бар дейсизбе,
Мүмкін әжеғам шығар,
Сегизинши разряды бар,
Уқыплы және искер,
Жақында болмақшы мастер.
Мүмкін әже апам шығар,
Метрода ислейтуғын,
Хұрметінде хәмменин,
Бәле өзи, иске шебер.
Ал, оның күйеуін алсақ,
Гаражда жақсы слесарь,
Ең алдыңғы қатарда,
Деп көрсетти телевизорда.

— Сөзлери мәниссиз хеште,
~~Ойнан да кыргыз дедик~~
~~Ал, ол және де бир нәрселерди,~~
Ретсиз сандалай берди.

— Ой, мен умытышпан,
Бизин қоңсымыздың ери,
Қахарманлықты әрман етеди—
Қашшаннан бери,
Ол Уралға кеткен еди,
Қәйин енеси аұырған деди,

Қоңсылары ҳаққында
Көп сөз айтып таслады.
Ойланып турып азғана,
Жаңадан сөз баслады.

— Никита шығар қахарман?
Үш күн удай ерте турған,
Қыйратып қалың тоғайды,
Зыянкестин бәрін қырған.

Мүмкин қахарман болуы,
Оның кемпир апасы,
Узақ жылдар болып келген
Ауылдын медсестрасы.

— Түсин—деди,—бизлерден биреу,—
Ким де болса сизлерден биреу,—
Мәртлік еткен, көп ис атқарған,
Хәм биразды өлимиен құтқарған.

— Солай ма деп токтатты сөзин,
Қууаныш сезими бийледі жүзин,
Онда ол—менғой деп,
Анық көрсетті өзін.

Кишкене үкем—Маринка,
Жылыұға түсе жазлады,
„Қарауыл!“—деп бақырды
Қутқардым тартып қолынан
Күтә қорқып жылады.

Исенемиз, қайылмыз биз.
Бәриңізде мәрт екенсіз.
Бирақ жетпіс екінші жайда,
Кім қахарман?—Түсиніксіз.

Адрести биз тексердик,
Онсегізінші жай, корпус бес,
Үй баслығы алжасқан,
Бұнда қахарман жоқ хеш.

Бала жекиринди қатты,
Бес емес бұл, корпус алты.
Биреу айтты ишимізден,
Кәте келипбиз бұған,

Бул корпуста емес екен,
Биз излеген қахарман.

Бақырды бала былай деп:
— Ҳәзир бизде қахарман жок,
Бирақ олар болады көп,
Бир жылдан кейин көрин кеп.

1959-жыл.

ҮЙЛЕР КӨШТИ

Москва дәрәясында
Бир тас көпир бар еди,
Сол көпирдин қасында
Бир көше дым тар еди.

Тығылыс болып қалады,
Шоферлар ҳаўлығар сондай.
Суўық демин алады:
— Эх, иркиниш берди—
Мүйештеги жай!

Жоқ еди Сема үйинде,
Артекке барып дем алды.
Отырып бир күн вагонге
Москваға кеп қалды.

Минекей таныс айланба,
Бирақ жай я есик жоқ.
Қорықты Семка ойлана
Көзин тигип, қарап көп.

Жайымның орны усығой,
Мен ҳайранман бул жайға,
Ол қалайша жоқ болған,
Ондағы адамлар қайда?!

Қайда төртінші жай,
Көзге түскен шақырымнан.
Сорады Сема шыдамай,
Көпирдегі караұылдан.

Мен бүгін Қырымнан келдим,
Үйім керек хәзир маған,
Қайда кеткен сол бийік жай,
Ишінде бар еди анам.

Қараұыл айтты Семаға.
Үйің жолға етти тарлық,
Сонлықтан да шетирекке.
Көшириуге уйғардық.

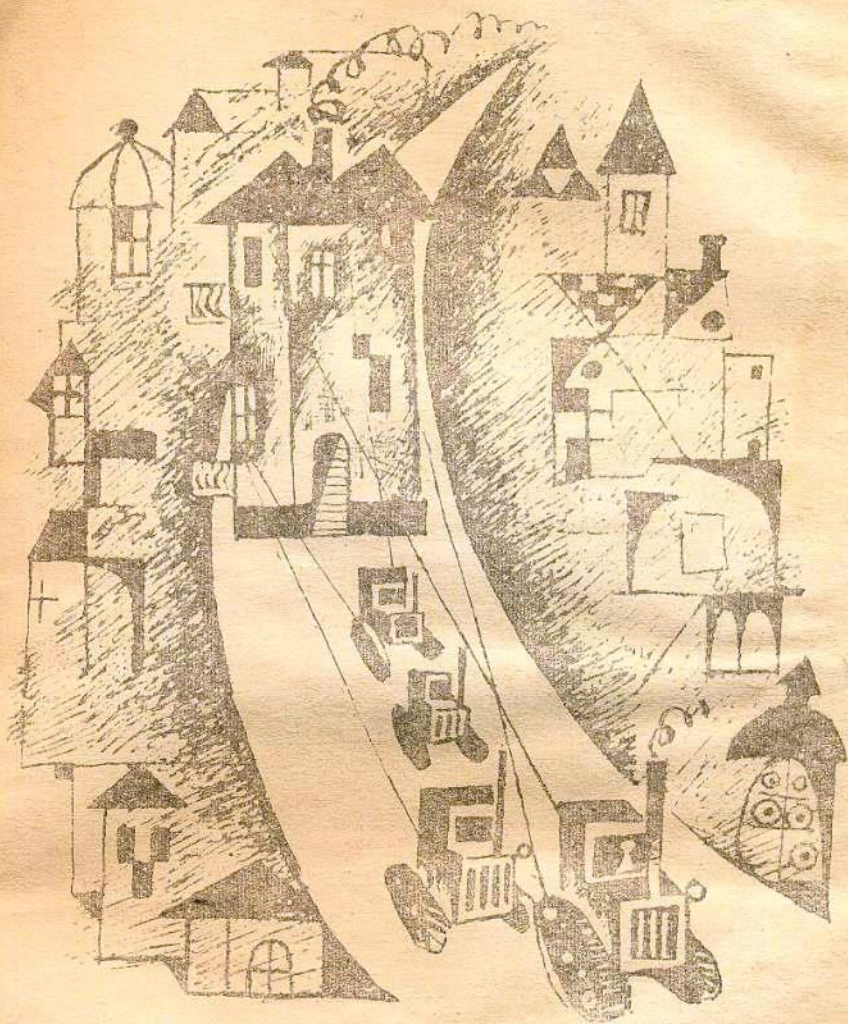
Айлансаң ана мүйештен,
Жайың шығар буннан көшкен.

Сема көзінде жасы,
Ақылдан адастым ба дер,
Сиз айттыңыз ба усы,
— Үйлер жылжып жүрер?

Ол кетти қоңсыға кирип,
Ауҳалды билемекши еди.
Ал қоңсысы оны көрип,
— Он күннен берли
Үй жүрип келеди деди.

Әсте жылжыр дийұаллар,
Айнаға зақым келмейди.
Буфетте шийше ыдыслар,
Қозғалыұды билемейди.

— Ой, деп бирден қууанып,
Күлди Семажан,

Жайдың жүриу мүмкинлигин
Билди Семажан.

Енди жазда аўылға
Жайымыз бенен барамыз.
Таныслар келсе қонаққа,
Табалмас бизди бирақта.

Таярламай сабақты,
Муғаллимге айтаман:
Китапларым түни менен
Кетип қалған үй менен.

Бизлер менен тоғайға,
Үй отынға барады.
Гейде бизлер қыдырсақ.
Үйимиз кетип қалады.

Бир күни Ленинградқа,
Үйимиз кеткен парадқа,
Байрамлап болып азанда
Қайтаман депти Елатқа.

Үйимиз кетеринде:
Күтип тұрып кирер жерде,
Жуўырмаң депти изимнен,
Демалысым бар мениң де.

— Жоқ деди, Сема,
Ашыўға минди.
Жай буны аңлаўы керек,
Дүньяда барлық нәрсе
Адамға бағыныўы керек.

Қалесек егер көк теңиз,
Көк аспанда жүземиз.

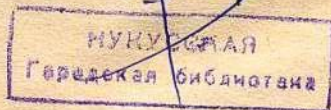
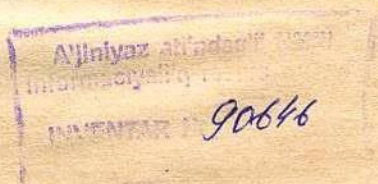
Кәлесек егер бүгін биз,
Бир уллы жай курамыз,
Керек болса бул орын,
Бир гербишин бузбастан,
Жылыстырып қоямыз...

1938.

ШЕКШЕК

Папам жұмыс ислеп отыр,
Шаўқымды қадаған етті.
Бир ўақлары сытыр-сытыр,
Шекшек шырылдап кетті.
Диванның астын изледім,
Көринбеди көзіме.
Қайда кетті сезбедім,
Табалмадым изінде.
Және тағы төбеден,
Еситилди шырылды,
Мазанды алар не деген,
Кеўлимиз соған берилди.
Гейде жақын қасында,
Дыбысына қарасаң,
Гейде печьтиң басында,
Турғандай ғайран қаласаң.
Қанша тигилген менен,
Оған түспеди көзім.
Көрсетпей қалай жүр екен,
Басқаларға ол өзін.
Адамларды анықлап—
Көре ме екен шекшек?
Аяғын басып нықлап,
Жүре ме екен шекшек?
Қанаты болса егерде
Уша ма екен шекшек?

Өз калеген жерине,
Түсе ме екен шекшек?
Кандай екен сыйрағы?
Томпак па екен урты.
Ушлы ма екен куйрығы.
Узын ба екен мурты?
Үсти басын түк басқан,
Қорқынышлы шығар түси.
Ойландыар ырастан.
Қалай екен күши?
Петька айтты маған:
—Бер колынды сен,—деди.—
Айтып берейин саған,
Көргенмен оны мен,—деди.
—Айланды,—деди апам да.
Шырылдыдан мыйымыз.
Апарып тасла далаға,
Тыныш тапсын үйимиз.
Үйдеги затты, ҳәр турған.
Козгастырдық тинттик.
Табылды шкаф артынан,
Жойтылып жүрген зонтик.
Ушырады диван беттен,
Көз әйнектің қабы.
Дәрек жоқ ҳеш шекшектен.
Тым-тырыс болды тағы.
Солай етип, көрмедим.
Таптырмады ол маған.
Ақырында билмедим,
Шекшек неге усаған?!

БИЗДЕ--ЯКИМАНКАДА

Мен Якиманкада,
Хәр үйгә кирип бараман.
Табылган металл сынығын,
Шанама ғана саламан.
Бесинши этажда турыушы.
Бир ағай конькийин берди.
Улына үлкен, өзине киши,
Эри-бери шенеп көрди.
Жатыр темир кровать,
Үй алдында шарбақта.
Болар еди көп металл,
Оны сындырған ўакта.
Тас қараңғы болса да,
Қарадык ишин телектин.
Темирин таптык зонтиктин.
Хәм тутқасын шелектин.
Ес болсын деп изиме.
Ертип жүрмен пышықты.
Ол да бирге излесип,
Көрсетти талай қызықты.
Мен, Якиманкада,
Хәр үйгә кирип бараман.
Табылган металл сынығын,
Шанама ғана саламан.
Жыйнайман гөне шелекти,
Топыр балталар да бар.

Аралайман телекти,
Түсима енер сарайлар.
Үлкен қалайы поднос,
Бир жерге қойып кеттим.
Ески жарғы, көп темирди,
Бәрин қосып үйіп кеттим.
Қайтып келдим Якиманкадан,
Қайда мениң темирлерім?
Билмедім оны ким алған,
Қарап көрдім бирим-бирим
Қайда кетти темир лом?
Қалыпты еки қаңылтыр.
Андрюшаға берипти,
Қоңсымыз, оған бәри-бир.
Бизиң темирди алған,
Сөйтип шанаға салған.
Ол да жақын бир мектептен,
Бизиң Якиманкадан.
Қоңсымыз қайдан билсин,
Звенолар жарысын.
“Ким бурын келсе темирди—
Деген екен—сол алсын”.
Тек ғана еки қаңылтыр,
Оны қалай беремен.
Якиманкада мен және,
Үйме-үй кирип жүремен!

ПЕТЯ ФУТБОЛДА

Апасы жоқ үйінде,
Петя бурын билген еди.
Барайын деп футболға
Тез жуўырып келген еди.

Енди қыйын барыўы,
Апасын қалай күтеди.
Билет болса алыўлы,
Бармаса күйип кетеди.

Қоңсы келип үгитлеп,
Айтып атыр футболды.
Бүгин қызық, тезлет—деп,
Жүр, енди ўақты болды.

Кийинип кемпир апасы
Бир ўақта тур қасына кеп,—
Үгитледі баласын,
Футболдан қалма,—деп,

—Апарайын балам өзим,
Қыйланаман қалғаныңа,
Футболды да көрсин көзің,
Қуўанаман барғаныңа.

Еситсем де бурынлары,
Биринши рет келиўим бул,

Футбол деген не екенін
Мен анықлап көріуім бул.

„Це Де Са“—ДИНАМО“ деп,
Жазылып тур плакат,
Адамлар булар ҳаққында,
Айтып атыр атма-ат.

Апасы терең алып демин,
Кеўилленип—яша! деди.—
Петя:—Командаң сениң,
Апа, „Це Де Са“ деди,

Дәрўазаға келсе топ,
Кетер гилең шаўқым боп.
Алҳа, алҳа, болҳа, бол!
Урҳа, урҳа, урҳа!—деп.

Сондай үлкен стадион,
Адам урып тыққандай,
Тартқан барлық жүректи
Мына ойын бул қандай?

Ысқырыў, шаўқым көп даўыс,
Отырған ҳәмме қызып.
Мүмкин бе анық көрсетиў,
Буны қағазға жазып.

Петя емес көриўши,
Бир футболшы болып калды.
—Қараңлар, деди бақырып,—
Топты бас пенен алды.

—Жоқ—деди кемпир,
Капитан дым қызған.

Болмайды жолдаслар,
Топты секирип алған.

„ДИНАМО“ деп кемпир бирден
Шаппат урды хәм қуўанды.
Петя неге олай деп,
Турған жерден ашыўланды.

— Үйретпе деди—үлкенге
Кемпир де үйип қабағын:—
Түсинемен мен де,
Сен қурақым ояғын.

Ашыў кысқан Петя,
Сеники-ай болсын жөн,—деди,—
Азырақ ўақыт өткен сон,
Есап болар тең деди.

Берилип кетип ойынға,
Жаўынның қашшан жаўғанын
Екеўи де билмеди.

Геўгим түсип түнерип,
Шелеклеп қуйды жаўын да.
Кемпир, ақлық отыр көрип,
Ойына кирмес аўыл да.

Кемпир қайта өжетленип,
Үйге сирә қайтар емес.
Қуўжың-қуўжың, алға дөнип,
Шаршадым деп айтар емес.

Жаўын менен иси де жоқ,
Демес хәрғиз ҳаўа жаман.
Кемпир айтар: мен Петяжан,
„ДИНАМО“ ға болысаман.

ПАЛ ХӘРРЕСИ

Неглиннада¹⁾ жаңа үйлер,
Көк жамылған балконлары.
Ашылып тур түрли гүллер,
Түйнеклеген лимонлары.

Бир балконда болса бәхәр,
Бағ егилип турса қатар,
Ырғалған егин атызы,
Биринде қауын-ғарбызы.

Бир үйде шетирек зәрре,
Өсирилди пал хәрре,
Хәр үйде қызғын жумыс.
Тап усындай жаңа қоныс.

Азан менен Неглиннада,
Ушады хәррелер ғаулап,
Бульварларда хәм бағларда,
Қайтар гүл ширесин аулап.

Бағыушы пал хәрресин,
Қызығар көбейтиу ушын.
Хәрре хәммениң зәрресин
Ушырар алып тынышын.

Ақлығына алмурт алып,
Кемпир қайтқанда жолда.

¹⁾ Неглинная—көшениң аты.

Хәрре дәрриу жетип барып,
Бизин шаншады қолға.

Комсомолка—Галянын
Шағып алған мурынын.
Тарады бул сөз аўылға
Буннан еки күн бурын.

Хәрре бакқанды хәмме,
Жек көремиз дейди.
Акт жасап үстинен,
Арза беремиз дейди.

Ал, ол қорғап хәррени.
Лекциялар өткерди.
Хәрре шакса пайда деп,
Мактаўын әбден жеткерди.

Докторлар да айтады:
Хәррениң уўы—дәри.
Көп исиклер қайтады,
Кеселдің жазылар бәри.

Сестралар үйме-үй
Күн-арадан келип жүр.
Пайдалы деп хәммеге
Усыннан укол берип жүр.

— Она—деди бир адам,
Ортаға шықты дым арык,—
Шақтырайын мен оған,
Күнде өзим-ақ барып.

Кемпир айтты қоңсымыз,
Кашар едим хәрреден.

Қоз баскандай аяққа.
Билмес едик оның биз,

Ҳеш пайдасын бирақта.
Ауыраман гейўақта,
Пайдасы тийсе тайынман,
Шаққанына қайылман.

Жыйылып гилең кемпирлер
Шақсын онда бизди,—деди
Мүмкин тасып бойда жигер
Көргиш етер көзди деди.

Күшимиз артар мүмкин,
Бәлким, жасартар мүмкин.
Ҳәрре шағыў—ол да,
Әдет усы ауылда.

Ҳәмме үйге бул дәстүр,
Ҳәррелер енди еркин жүр.

Келип болып сабақтан
Өзимиз излеп барамыз.
Ғамхорлық етип ҳәр жақтан,
Оннан укол аламыз.

ТЕАТРДА

Сегизде еди жасым,
Балетти көриү—ыкласым,
Театрға бардым мен,
Қасымда Люба—жолдасым.

Шештик қысқы кийимди,
Вешалкаға илинди,
Кийимлердин орнына,
Қолға номер берилди.

Басланды сахнада ойын,
Ауды соған бар ойым,
Барлық нәрсе умтылды,
Оннан көзди алыу қыйын.

Турған жерде жууабын шеш,
Қанша десе үш жерде үш?
Дыққатымды сахна алған,
Айталмас едим хәзир хеш!

Оркестр де бирден турып,
Трубаны бапылдатты.
Барабанды дүңк-дүңк урып,
Толқынлатып шертти қатты.

Қарасам қолда номер жоқ,
Билмеймен қайда түскенин.
Үңілемен жерге көп,
Салақлығым бул менин.

Шыр гүбелек сахнада,
Фея да тур айланып.
Мениң кеўлим басқада
Номерди турман ойланып.

Стуллердің астына,
Кеткенди деп домалап,
Қолды созып қармалап,
Қарап жүрмиз шамалап.

Музыка күтә жаңлап,
Ойынлар хәуиж алды.
Бизлер стул астын қарап,
Сыйпап жүрмиз полды,

Биреулері сезип бизди,
Ең алдағы қатардан.
Кимлерсиз—деди,—өзи,
Тынышымызды алған.

Сахнада ойын болды көп,
Бәрін де турдым сезип.
Биреуін де көргеним жоқ,
Биз жүрмиз төменди гезип.

Ақырында таптық оны,
Жарқ етти де свет жанды.
Болғаны ойынның соңы,
Қайтыўға хәмме бет алды.

СЕНИҢ БАЙРАМЫҢ

Жакты сөнди, ал балалар,
Қашан қалды уйқылап.
Қарсы алыўға ҳәүес олар,
„Алтын танды“ кутлыклап!

Көйлеклерин тақлап шетке,
Тулымшақларын тарар.
Минекей жатты төсекке,
Москвалы балалар,

Турды ҳәмме, атты таң да,
Бөлме иши толы нур.
Дийўалдағы календарьда,
Күнниң қызыл саны тур.

Арқа бетте күтер танды,
Борап турған суўық қар.
Ҳәммеден бурын оянды,
Жас балалар—якутлар.

Қар жаўса да қаншама көп,
Жайнаған қызыл флажок
Аўылдын көркин бояп тур.
Календарьда дөнер әлўан,

Қызыл менен жазылған сан,
Ол—жетинши ноябрь!

Усындай қызыл календарь
Камадағы үйде де бар.
Жаңа жайда Днепрде,
Бүгінгі күн усы түрде.

Қуяшлы күн түсликте хәм,
Қызыл менен жазылған сан.

Түфли хәм басоножкалар,
Мине кумлак, жақсы жоллар.
Теңизде бар жыллы суўдеп,
Бала бақша шапты гүўлеп.

Гаваньларда жалаўлар бар,
Ал балалар тек дәррий—
Санап кетти: қараңлар, ал...
Он! Жыйырма! Қырық! Елиў!

2

Уллы Октябрь байрамы деп,
Жан Москва жырлап тур!
Ол ҳаўазды кумартып көп,
Рус, Тәжик тыңлап тур.

Жаңлар байрам күнги салют,
Тыңлар якутлы балалар.
Ал, ең киши бала—якут
Неше салют?!—деп санар.

Бар пионер балаларды,
Досластырған Октябрь.
Отрядты гулхан басында,
Табыстырған Октябрь.

Ол буннан көп жыл илгери,
Артектеги гулханды да,
Алыстырган Октябрь!

Значокты қолға алың,
Жанып тұр ғой сол жалын!

Шашын дузеп, лента тақса, —
Москвалы қызшалар,
Сапқа турды бала бақша,
Колларында жулдыз бар.

Өзбек қызы ойнап кетти,
Билезикше жалт-жулт етти.

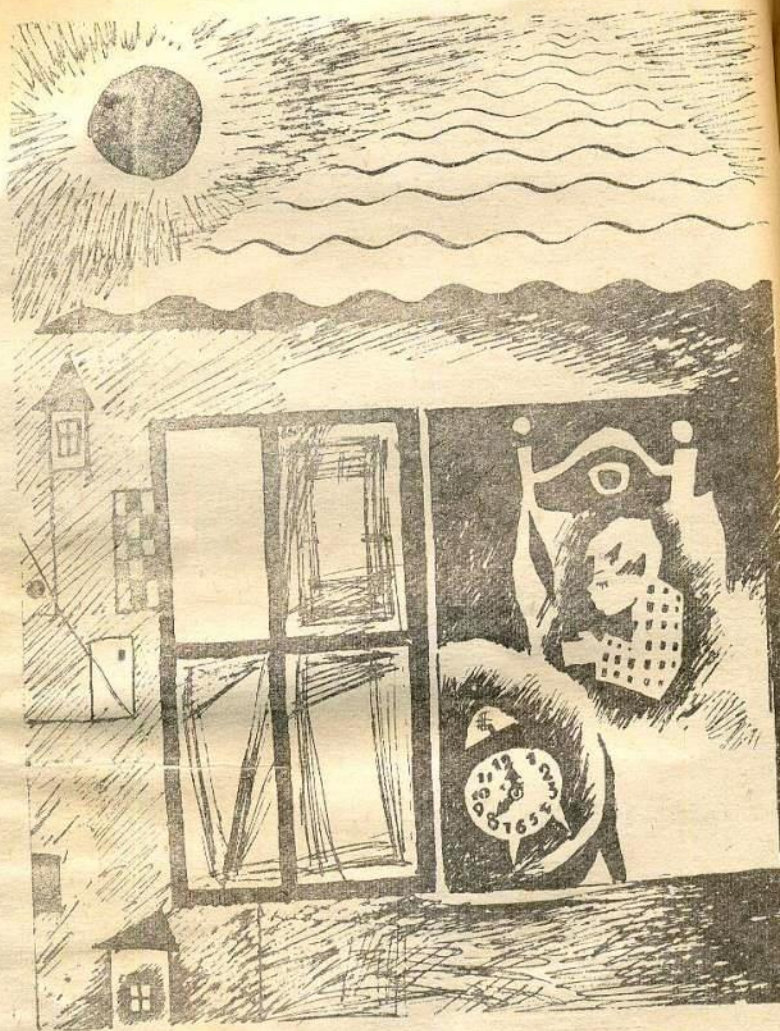
Өзбек қызы шашларын —
Еки бурым өрмес ҳеш,
Москвалы қызда екеу,
Өзбек қызда — жыйырма бес!

Елимиздің бар баласын,
Досластырды Октябрь.
Отрядты гулхан басында,
Табыстырды Октябрь.
Буннан көп жыл бурыныракта,
Артектеги гулханды да,
Алыстырды Октябрь.

3

Тулымшақлар торатылып,
Еле бурым шаш болар.
Бой жетеди буратылып,
Қызлар москвалылар!

Агроном я летчик болып,
Жетиседи пионер.

Ҳурметлейди халық оны
Ертең болса инженер.

„Муғаллимлик тийсе өзиме—
Дер өзбек қыз ояр ем.
Оқыўшының ҳәр сөзине,
Бес баҳасын қояр ем.“

Ал кишкене якут бала,
Агрономлык эрманы.
Тайгадағы жасыл дала,
Болса дәннің кырманы!

Шопан қой айдап өриске,
Цехта болар рабочий жас.
Ҳәмме машқул болар иске,
Ели ушын аянбас.

Бағман болып, бағ-лалазар,
Етсеңизлер—ел абад!
Жаңа завод қурасызлар,
Саласыз зор имарат!

Ушқыш болғың келеме? Бол!
Қалесең жүз теңизде.
Сапар шексең, бахытлы жол!
Исиңе кир енгизбе

Ал бүгін сениң байрамың,
Москва салют берип тұр.
Сәўлеси түсип байрақтың,
Бүгін күн қызыл дөңип тұр!

1946

ИНИШЕГИМ ЖАН ҮКЕМ.

1. ҮЙ ОЯНДЫ ТАҢ АТА

Үй оянды таң ата,
Эне нур түсти.
Сес берди үй алдында,
Дарылдап пышқы.

Балта исин таўысты,
Отын тайын, енди не?
Ошақта от алысты,
Пыс-пыс әңгиме.

Мен қайнадым! Өширин!
Ишиңиз „чай“ — деп,
Асханада қосығын,
Айтып тур чайник.

Сәхәрден саат сыңғырлар,
Тынбайды қапы
Буны Андрей тыңлар,
Төсекте жатып.

Бул даўысқа қашшан-ак,
Көнликти киши иним.
Қайта өзи шаўқым сап,
Таппайды тыным.

Таң ата уй оянар,
Хәм де хәр күни—
Үй ишинде жаңлар,
Бала шаўқымы.

2. ЕКИ АПАСЫ ИНИСИНЕ КАРАЙДЫ.

Инисине қарар еки апасы:
— Еле қурттай, қолынан ис келмейди.
Дейди олар—сәл қыймылдар тек қасы.
Ал биз қусап күлиўди де билмейди.

Бир күни бала уйқысырап түшкирди.
Апалары қызыксынды буған дым.
— Мине енди үлкенлердей ис қылды.
Үкем өсип киятыр—деп қуўанды.

3. ШОМЫЛЫҰ

Шомылыұ! Шомылыұ!
Үй толы адам!
Әнекей қайнар суұ,
Пақырлап қазан.

Кийип ақ юбканы,
Мысал капитан:
— Шелекти әкел қәне,
Сабын, мочалканы!
Деп буйырар апам.

Балалар „пай-пай деп,
Қос жақпай қарар.
Үстимиз минтаздай,
Шомылып не бар?

Ваннада хәз етер,
Ең генжетайы,
Коляскадан бул жер,
Әлбетте жайлы.

4. КОРҚЫНЫШЛЫ ҚҰС

Әйнекке бир қус қонды,
Иним тарса көз жумды:
Мынау қандай қус екен?
Қорқып қалды киши үкем!

Тумсығы өткір нам-нақан,
Адам қорқар пәринен.
„Апам қайда? әжепам!?...
Жок болдым ғой енди мен!“

— Сонша саған ким тийген?
Күлди апам шыдамай.
— Терезеден үңілген,
Ол шымшық ғой балам ай!

5. СЫҢҒЫРЛАҰЫК

Андрюшка үлкен усап,
Гилемде отыр, дәлизде,
Ойыншығын колына усап,
Сыңғырлатар тез-тезден.

Үңиледи бала буган,
Сес шығады мың түрли.
Түсинбейди, ақылы хайран:
— Қайдан шыққан сыңғырлы?!

6. АПАСЫ МЕНЕН СӨЙЛЕСТИ

— Иңга, иңга, қасыма азырақ, —
Келип кет! — деп шақырған —

Баласына тайын жууап:
— Жак балам жак,
Ыдыс жууып атырман.

Бирак тагы:—Иңга, иңга!—
Дауысы шығар қаттырак.
— Жаным, жаным—дейди сонда—
Княтырман шапқылап!

7. АПАМ КЕТЕР ЖУМЫСКА.

Ата-анасын таныр улы,
Жас емес кой оншама.
Қара китель кийген күни,
Билмейди неге соншама!
Әжепасы үйретиуде:
— Форма кийген, бул—апам.
Флатформа гүзетиуге,
Кетейин деп атырган.

Дәслеп турды билмей қалып,
Андрейдің кеуили ҳак.
Апасының дауысын танып,
Жууырып келди дәрриу ак.

8. АНДРЕЙДИҢ ХҰРМЕТИНЕ

Емен ағаш теңселип тур,
Қарағайлар, бас ырғап.
Төселген иши бақша бағ—
Ығал жапырак гүз-азанда.

Андрейдің хұрметине,
Жайнап тур бүгин қуяш.
Қарайды күлип алтын күн.
Андрейге ярым жас!

Қууанышлы Андрюша,
Хәули толы балалар.
Әжепәсы танца ойнаса.
Коляскадан бул қарар.

Отыр мысал тамаша ғой,
Ол колына гүл услап.
Бул да ойнайжақ, талұасы ғой.
Болмаса ғой, кишкентай—
Тәй-тәй турмас дурыслап.

9. УШЫРАСЫҰ.

Машинада емес, ол,
Яки ат арбасында.
Тротуар оған жол,
Иним коляскасында.

Загорский қаласын,
Аралап жүрмиз арасын.

Ушыраттық жолда биз,
Бир коляска азада.
Отыр екен онда қыз,
Мысалы тап ханзада.

Загорский қаласын,
Аралап жүріп арасын...

Қыз кетти өз жөніне,
Турғаннан не шығады?
Андрюша кейніне
Карап тұрып жылады.

10. ИНИШЕГИМ ЖЫЛАСА...

Инишегим қалса жылап,
Радио ашамаң таулап:

Балалардың дауысы жанлап.
Қосық айтса соны тыңлап.
Жылаганын қояр сол уақ!

11. МИШКА

Мишка жатты талай полда.
Жулыныпты аяқ-қолда.
Бирақ оны таслауым—
Мүмкін емес, жаксы аў дым!

12. АҒАШ ӨГИЗШЕ.

Өгизше тур талтайып.
Шайқалады дембе-дем.
— Уақ, желинди тақтайы.
Жығыламан енди мен!

13. ПИЛ

Болды уйқының уақты да,
Өгизшем жатты қутыда,
Мишка жатты кәтінде,
Тек уйықламас пил түнде.
Басын ийер сәлем деп,
Ана пилди құрметлеп.

14. ЖҮК МАШИНА

Жүк машинаға пышық минсин—
Деп етиппиз бос талап.
Машинаңды қайдан билсин?
Қулап түсти шайқалап.

15. САМОЛЕТ.

Самолетты соғамыз да,
Тоғай үстін шарлаймыз.

Қыдырып, ал апамызға,
Оннан кейін қайтамыз.

16. КОРАБЛИК

Матростың шапкасы,
Жибим бар қолымда,
Тартаман кораблик,
Бурқыған сууда.

Қурбақа секиріп,
Қалмас изимнен.
— Мингиз капитан — деп,
Өтинер меннен.

1936 — жыл

ФОНАРИК

Керек емес маған от,
Фонаригим жанған от.
Көринбес күндіз ғеш жарық,
Турады мәзи, ағарып.
Карасан егер түнде сен,
Бір жасыл шоқ көресен.
Жылт-жылт етип ол жанса,
Жүргендей болып көринер,
Жалтырауық қоңызша,

1940-жыл

„ҒАЗЛАР-ҚУҰЛАР“

Қосық айтып көп балалар,
Хәули алдында ойнап жүр.
Ойынлары „Ғаз хәм қуұлар“
Ал Василий—сур қасқыр.

„Үйге қайтың ғаз-қуұлар,
Таўда жүрген қасқыр бар!“

Қасқыр отыр қуұыста,
Қарамас бул турыста.

Ғаз бенен қуұ оны демде,
Анталасып турады;
— Бизлерди сен жемейсең бе?
Деп Маруся сорады.

— Қасқырсаң ба?
Қорқпа онда,
Деп бақырды,
Ғаз сонда.—

Буның қасқыр сыйқы жоқ,
Қорқытқандай турқы жоқ!

Деди, қасқыр:— қорқытты деп,
Ала бермең бетимнен.
Болғаннан соң алмұртты жеп,
Тийисемен шетиннен.

МЕКТЕПКЕ

Неге Петя тынбастан,
Оянып тұр таң узак?
Себеби биринши классқа,
Бүгін баслап баражак.

Енди әпиұайы емес бала,
Ол оқыұшы жас ғана.
Оның жаңа гүртесінде,
Көринеди ақ жаға!

Түн жарпында бир оянды,
Болған екен саат үш.
Сабак басланған екен деп,
Тууды үлкен қорқыныш.

Қабзаматта кийинди де,
Пеналын алды да шықты.
Ал әкеси қууып жетип,
Зорға баласын тутты.

Қонсы үйлер де оянысып,
Жанды лампочкалары.
Ояныуын оянды да,
Жатып қалды соң бәрі.

Үйдегиниң бәрі оянды,
Уйқысы келмей жатты,

Хәтте шешеси түсінде,
Тәкирарлады сабақты.

Ойлап жатып өз ақлығын,
Түс көрипти атасы.
Турған екен доска алдында,
Таппапты картадан сонда,
Москва — дәрьясында.

Неге Петя тынбастан,
Оянды таң узақ?
Себеби биринши класска,
Бүгін баслап баражак,

1940-жыл

ҚЫЗЫҚ ГҮЛ ЕКЕН

Базаға қойдық бизлер гүл,
Суұ куймадық, хеште бир.
Өзи қызық гүл екен,
Суұсыз өсер түри екен.
Қоқыраяр сонша неге бул?
Себеби ол—қағаз гүл.

1946-жыл.

ЖИП.

Бәхәр, бәхәр о көшелер.
Жағымлы қандай!
Трамвайлар сигнал берер.
Күс сайрағандай.

Шауқымлы, йошлы бәхәрги —
Москва жайнар.
Қанатын жаймапты еле,
Жасыл жапрақлар.

Узақшалар шықылықлар,
Грузовик тынбай.
Бәхәр, бәхәр о көшелер.
Жағымлы қандай!

Алдында жип, өте алмайсан:
Қызлар жүр ойнап.
Онға шекем, он мәртебе,
Санар дауыслап.

Олар бизиң шарбактан
Жүргени ғой сол таңнан.
Бәри чемпион я мастер,
Жиптен қарғыудан,

Үй алдында, бульварларда.
Майданша, бағда.

Өткенлерге көзге түсер,
Тротуарларда.

Бир орнында секирер, гә
Жуўырып келип.
Гә қосып' гә бир аяқлап,
Қунығып келип,

Шықты Лидочка алдына,
Секиргиш алып.
Қызлар секирип жүр шаккап,
Жипти айналып

Ал Лидочканың қолынан
Жиби шығып, болды тан.

— Лида, Лида кишкентайсаң.
Секиргиш ол не теңин?
Лиданың ғой бир ретте,
Көрмедик секиргенин.

Азан менен коридорда,
Еситилди бир дүрсил.
Қонсы Иван Петрович түргеп,
Түсинбеди: бул не сыр?

Ол сонындай кәхәри келип,
Деди ашыўы қыстап:
— Бул ким екен түни менен,
Тепсинди ғой пил қусап!

Ұақыт болды бәри бир деп,
Кемпири де түргелди.
Бул Лида ғой көридорда,
Секириўди үйренди.

Лида үйде секирип жүр.
Гүбирленип санайды.
Хәзирше тек еки рет-ақ,
Артык секире алмайды.

Лида, кемпир апасына,
Деди:—жипти тур таўлап.
Мен хәзир-ақ секириўди,
Жеткердим ғой онға тап!

— Жетти,—деди шешеси де,
Дем ал, мен де жалықтым.
Мәғар жерге түсип атыр,
Сыбаўлары пәтиктин.

Бәхәр, бәхәр көшелерде,
Жағымлы қандай.
Шықылықлар узақшалар,
Машина жүр тынбай.

Шаўқымлы, йошлы бәхәрги—
Москва жайлар.
Еле қанатын жаймапты,
Жасыл жапрақлар.

Лида шықты алдына,
Секиргіш жишти алды да.

— Лида, Лида! Пах Лида!—деп
Берип атыр марапат:
Көрдиңизбе, секирди ғой,
Лида ярым саат тап!

— Туўрылап та,
Хәм қапталлап,
Айланып хәм қыя атлап

Жуўырып та,
Хәм турыпта,
Секиремен,
Хәтте жалғыз аяклап...

— Бурын атлай билмедим,
Деп жиптиң шетине шекем,
Секирди, көз илмеди.

Бәхәр, бәхәр көшелерде,
Жағымлы қандай!
Китап көтерген балалар,
Қиятыр тынбай.

Куўаныш, шаўқымға толы,
Бульварлар, бағлар.
Хәр түрлі етип секир, мейлиң!
Заманың шағлар!

1941-жыл.

КЕТИП ҚАЛЫПТЫ

Күшик бақты балалар,
Тек сол болды күткени,
Тез үлкейсін—деп олар,
Күшикке тез-тез сүтберди.

Шапқыласып келип тек,
Күшигин қояр түрткілеп.

Үйренди қурттай гезінде,
Барады бірге бағ бетке.
Ойыншы болды өзі де,
Күшик жүрді жетекке.

Тап бир үлкен көпектей,
Басқаға шәңк-шәңк үрди де.
...Балаларды бир күн әкетти,
Бир грузовик келди де.

—Қашан баслар ойынын—
Деп күшик созар мойынын.

Азанда, тур"—деп оятқан,
Биледи сестин гориннын.
Қорықпайды жағылған оттан,
Баслайды ол да ойынын.

БИР САМОСВАЛ БОЛЫПТЫ.

Бир самосвал болыпты.
Құрылыс оннан оңыпты.
Келеди екен азанда,
Қарауыл тұрып сонда:
—Кимсең?—деп оннан сорапты,
Самосвал айтыпты:
—Алып келдим шлакты.

Пай қатқан-ау самосвал!
Тартады мейли қанша сәл!

Бирақта ол бір сапар,
Жапқа түсіп тарта-тарт—
Болды қыйын бір аўхал.

Сонда батпай қалды сәл,
Зордан шықты самосвал!

Дейди:—бүгін сиз маған,—
Тиймен, бузык рамам.
Оңласын деп тұрыппан,
Ремонттаман сонлықтан.

Алексейдің апасы:
— Сен де жапка түстин бе?

Деди балам бар едиң-ғой.
Самосвалдың үстінде...

Алеша бир жаксы бала,
Быйыл шықты алтыға!

Бузықпан деп самосвал,
Қатты берип тур сигнал.
—Қосылдым—дейди қатарға
Шығаман ерте сапарға!

—Бүгінше дем ала тур
Алешаники бола тур.

—Алеша ойнап болдың ба?
Сүтинди иш те уйқыла.

Апасын тыңлап орнында,
Алеша жатты уйқыға.

ЗИЯТПАН

Шийени казып атканда
Деди Сергей:—Зиятпан!
Бир сапары бес бала
Ислеп багда киятсак.

Пискен екен шийелер,
Сергей келди буяктан.
Деди оған балалар:
—Сергей энди зиятсан!

1954.

АТАСЫНЫҢ АҚЛЫҒЫ

Трамвайда бул Люба
Хасла билет алмайды.
Журтты ийтерип турмайды,
Умтылады алдына.
Дейди журтты ийтерип:
—Бул не деген тығылыс!

Дейди көрсө кемпирди:
—Надуры гой буныңыз!
Мине оқып қараңыз
Бул орыны баланың!

Үстинде көк юбкасы,
Бурымында лентасы,
Мине усындай Любаның—
Сын-сымбаты, тулғасы.

Қыздардың да мысалы
Турпайысы болады.
Шәрт емес атларының
Люба болыуы бәринің.

1945.

АТАСЫНЫҢ АҚЛЫҒЫ

Азан менен ағылар—
Мектепке—
Москваның жеткиншеклери.
Бири фейилди—
Тәкирар етсе,
Бири ядлар қоспа гәплерди.

Ал Клава таң сәхәрден-ак,
Машинаға минип кетер.
Машина да Садовой бойлап.
Тап мектепке барып жетер.

ЗИС қапысы әсте ашылар—
Пионерка Клава шығар.
Ол ийегин бир қақса болды.
ЗИС гаражға тартады жолды.

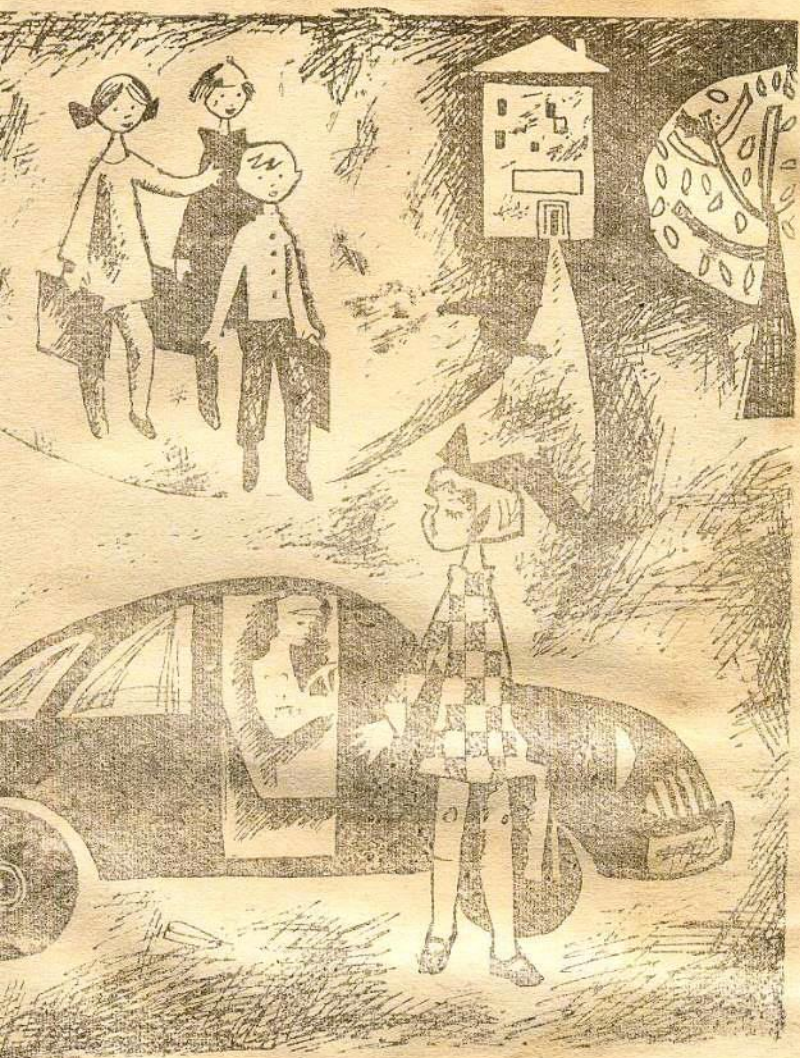
Муғаллими—ағы бар шашта—
Жаяў жүрип келди классқа.
Деди:—Айтшы, Клава қәне,
ЗИС ке минип келдің сен неге?
Сени ЗИС тиң хәр күни усылай,
Тасыўының себеби қалай?
—Мен атамның ақлығыман ғой,
Мениң атам Мийнетте герой...

Ал, ақлығы ақ саўсақ еле
Усыннан дә тек барлық бәле!

Клава отыр зеригип катты,
Дәптеринде жыйнады шетке.
Атасына бир кесе чайды
Ойламайды бериўди хәтте.

Атасынан сорайды бирақ
—Машинаны берип тур маған—
Бара жақпан сырғанаққа! Хәм—
Гаражға хабарлар сол ўақ.

Ушырасады тек анда-санда,
Халық көзи шамшырақ—гәўҳар.
Қаҳарманның семьясында
Өсип атыр қошжақпас, ҳаяр.

КАТЯ

Бизлер таң азаннан
Әуерелендик.
Кәлемше териўге
Атызга келдик.
Бизлер оны ектик,
Хәмде көгерттик,
Қолымыз бенен.
Кемпир апам екеўимиз,
Нәлшени көмдик.
Ал Катянын бағда
Өз досты менен—
Жүргенин көрдик.
Кейин биз гүрестик,
Ҳарам шөп пенен.
Оны да жоқ еттик,
Өз қолымыз бенен.
Кемпир апам менен
Тасыдық суўды да.
Ал Катя отырды,
Бағда—скамейкада,
— Сен неге отырсаң,
Басқа адамдай бүйтип?
Деди Катя:
— Отырман—
Зүрәттин күтип.

1935.

СОНЯ

Билмей тийип кетсе де —
—Қараұыл!— дер еңиренип.
Ольга Николаевна! —
Түйіп кетті ол мени!

—Ұай, ұай шаншып баратыр!
Бұл дауысы Соняның
—Биреу көзін қадап тұр,
Жәрдем етің жанларым!

Үйінде де көп шағым:
—Жүрегім қысып баратыр...
Жатақояжақпан дым,
Басым түсіп баратыр—
Мамам тыңламайды дым!

Кеңесті көп балалар:
—Есап алып барайық,
Бир жылдағы шағымдар—
Қанша болар санайық!

Соннан бери Соняның
Сездик қорыққанлығын хәм
Билдик тынышланғанын.

1954.

ПЕТЯ СҮРЕТ САЛДЫ

Петя алып бояўларды,
Террассада сүүрет салды.

Сүүретшиге керек
Түрли бояўлар.
Жасыл ирең менен
Боялар бәхәр.

Бәринен жақсысы—
Кызғыш сарысы!
Аспан күнге күйер,
Қуяш нур себер.

Этирапқа тарар
Жүзлеген нурлар.
Оның ҳәр кайсысы—
Булақтай мысал.

Көги бул да керек
Бул да жақсы түр.
Түсликтің тәбиятын
Көрсетер тәуір.

Көгис аспан астында—
Тур бәлент жартас.
Ол болмаған Қырымда.

Анасы болган бираз,
— Ал кара бояўды
Алыў шэрт емес!—
Деп Танюша оған
Береди кеңес,—
Дәптерлеринди!
Сонда бул бояўдың
Айт, кереги не?

Петя жас емес!
Петя пионер.
Жазды ол жыл сайын
Колхозда өткерер.
Дейди ол:
— Мәселен,
Қара ирең де жер,
Украинаның жери де сондай,
Писер онда ырғалып бийдай.

* * *

Оқып берди вожатый бүгин
Балаларға бир қызық гүрриң.
Үшинши класс гүрриң тыңлады,
Капиталистлик еллер туўралы.

Бизин Петя үйине келиўден
Қолға алды қағаз хәм қәлем.

Салды Петя бир зәўлим жайды
Американың пайтахтындағы.
Салған жайы куш пенен сыйды
Дәптердин бир бетине. Тағы—
Сол бетте бар сансыз ылашық.
Тар кәпесте турған кулазып.
Көринбейди бул сүүретте хеш.

Тек зая етесен —
Сквер я бағ,
Петя енди буның бәрін тез
Қараға бояйжақ!
Мине тюрьма!
Жалладлары бар!
Бул жерди қараға
Боямақ дәркар!
Шақырды ол бириншидеги
Танюшаны (өзиниң үкесин).
Ол түсинбей тез былай деди:
Кимди салдың?
Салғанларың ким?
— Бул қандай адамлар
Қара ғой бети?
Мына бир портрет
Кимниң портрети?
Жууап берди оған
Петя былай деп:
Бундай адамлар жоқ!
Мынау бул Трумэн.
Сүүретти көрсетти,
Қоңсысына да.
Ол айтты:—Трумэн
Тиридей оғала!
— Дәл өзи,—деди ол—
Қараға бирақ,
Еле де болса сәл
Қара түр азырақ.
— Тоқтаң, қәне, қайтадан айтын
Демек, неде қараның парқы?
Петяның дәптеринде көп—
Ушып жүрген урыс самолет.
Өлим тилер Трумэн бәрхә
Кореяның балаларына.
Мине летчик бийикте емес.

Жүдә пәс ушып баратыр,
Жерде кашқан жас балалардын
Изине әжел түсип баратыр.

Мине олар жууырып баратыр...
Қалды мине екеуі бөлек...
Оларды да тутады бәри-бір!
Қутылыуға хеш қандай жол жоқ.

Петя мине таудың басына
Салды асып полат машина.
Кореец летчик жыйнап бар күшін
Жауға қарсы баслайжақ хұжим.

Ныпқырт қылсын, жауды жоқ қылсын,
Берсин жауға жууап сокқысын!
Дейди Таня:—Тезирек сал, бол сен,
Кәне, менде жәрдемлесемен!

Мине, отыр, сүүретте банкир
Қапталында бала-шағасы.
Тынышлыққа қол қоймай отыр.
Жабылып тур қабағы, қасы!
Үйлерінде отырып булар,
Урысты ойлап шығарыушылар.

Деди Петя:

— Буларды ныпқырт—

Етемен мен альбомнан жыртып.

Деди Таня:

— Барлық дәптерди

Бояп шықтың караға бастан.

Бул бояуды услама енди.—

Керек емес бул бояу хаслан.

Керек емес бул бояу хаслан,

Боя жерди көк түрлер менен!

Болсын жердің бетлери бостан,
Артық болсын ертектегиден!

Петя айтты:—жақсы, келистим!—
Алды қайтадан еки бет қағаз.
Келистирип мен жердің үстин,
Нағыслайман қәр түрге бираз.

Петя сызды бир үлкен сызық,
Ол тағы да бояў алады.
Петя салған бул сүўрет қызық,
Бул сахрада Түркмен каналы.

Болмайды қеш суўсыз далалар,
Тәбиятты өзгертер канал.
Дер адамлар: „ишиңлер суўдан—
Суу—дәртиңнің даўасы болар“.

Сахрада бағ-бахшалар гүллеп,
Мәңги бахыт орнайды, бәхәр.
Бунда жасыл, көк, қызғыш түрлер,
Бәринин де үлеслери бар.

Көк толқындар туўлап,
Байрақ жарқырап.
Ярым бетте нурлап
Қызыл түр турар.
Бул түр барлық түрдің
Жақсысы, басы.
Бул түр барлық түрдің,
Тәўири, ағласы!
Дәптеринде оның,
Қызыл байрақ бар.
Парадында тынышлықтың,
Ол жайнап барар.

Кызыл байрак турар
Жаркырап мудар.
Кызыл байрактарда
Бар кызыл майдан.
— Билесеңбе, бул сүүреттер ким?
Деди де ол, ойланды дәрхал:
— Бул сүүреттер—тынышлык ушун.
Көтерилген мыңлаган қоллар!
Бояды ол кызылға бәрін,
Спасский жұлдызларын.

1954

ЗВЕНИГОРОД

(поэма)

Тууысқан отыз ул хәм кыз

I

Жазда Звенигородта
Куслар жуғырласады,
Сарышымшықлар бағда,
Саябанда ушады.
Тау үстінде салынған,
Терезеси жарык хәм,
Тал түбинде дүканы
Жаңа жай бар балконлы.

Жана, еки этажлы,
Бәленттеги бул жайда,
Отыз жас сап хұжданлы,
Азаматлар жасайды.

Дәрьяда саат сегизден
Түрли ойын кайнайды.
Сыңғырлаған сеслерден
Звенигород жаңлайды.

Алыста жасыл тоғайда,
Көринер төсек айнадан...

Отыз туұысканлар да
Тоғайға кеткен қайтадан..

Қалың тоғай жаксы қандай!
Дем ал ёлка түбинде,
Жаңғақ терсең соныңдай,
Жалықпайсан өмирде.

Қыста таудан сырғана.
Отка жылының тоңсаңыз.
Шоқ хожалық бир ғана—
Туұыскан отыз ул хәм кыз.

2

Азанғы чай алдында
Лея бағқа кашады.
— Тербетемиз, кел, сен!—деп
Қызлар кушак ашады.

Кип-кишентай Леяны
Хәмме жаксы көреді...
Күн көре алмас оларсыз
Лея үш жасар себеби.

Қызлар бәрха қол берип
Дөгереклеп турғаны.
Күни бойы тербетип,
Хәйиүлейди Леяны.

Қызлар оны узақ күн
Салып шайқар дизеге.
Биресе апарып саяға,
Сиренге барар биресе.

Биресе төсеп тилемди,
Куўыршағын әкелер.
Әдиўлейди Леляны
Он еки апа-синдилер.

Леляны олар ақыры
Уйкылатады барлығы.

Ул-қызлары тәбия,
Бул қайсындай семья?

3

Петя үлкен, ол күшли
Көпшиликке танымлы.
Сәлемлессең сол гезде
Қатты қысып қолынды—
Жылайсан ба, бәри-бир,
Шығарады жанынды.
Жаксы ойнайды ол топты,
Әсиресе футболды.

Команда емес ол бирак
Ал „Спартак“ барлық ўақ,
Оған келип былай дер:
„Петя, қәне бизге кел!

Бир ойыншы кем бизде
Берекет тап кел, бизге!“
Ойлағаны усы еди...
Бул Петянын түси еди...

Бағда экспедиция
Ырым-жырым хәмме жер.
Кишкене иниси Никита
Таппақшы екен көп кәнлер.

Жыйнапты ол көп таслар,
Бағы Урал тау мысал,

Бул кайсындай семья
Ул-қызлары тәбия...

4

Ғамхорлықты бәрхама
Балалар талап қылады.
Анна Павловна да
Таң сәхәрден турады.

Бағдың иши тып-тыныш
Мисли ертектегидей.
Уйқылап атыр айыу үш
Терраста, боп гүбидей.

Жууырыс, шаўқым жоқ еле,
Тынышлықта әтирап.
Настя аспаз кеңеске,
Киятыр бирақ, жадырап.

Кирши Шура женгейде,
Әкелди сарафанларды.
Ғаплығысып хәм гейде—
Қызып, ислер басланды.

Турды мине балларда
Баслар шапқылауларды.
Жүзлен, мыңлап олар да
Жаўдырады сораўды:

- Фил канша жас жасайды?
- Ломоносов ким болған?
- Жапалақ қашан уйқылайды?
- Нева қаяққа ағады?

Сапка турар лейкалар,
Бағқа асығар бағманлар—
Мейли бағда ислесин,
Мийнетте шынығып өссин!

Ғамхорлықты бәрхама
Балалар талап қылады.
Анна Павловна да
Таң-сәхәрден турады.

Оған аян ҳәр бала...
Бирден келип Ваняға—
Дейди:—Салма, эй бала,
Қурбақаны қалтаңа!
Кимлер ауырыу, кимлер саў,
Билер докторларсыз да.

Бул қайсындай семья
Ул-қызлары тәбия...

5.

Елдің барлық жеринен бунда
Жыйналған балалар.
Усы жайға урыс уақытында
Әкелинген олар...

Кейин, бир жыл өтер-өтпестен,
Балалар самолеттиң,
Сүўретин сызып салады.
Қәпелимде орнап тынышлық
Олар еске алады...
Петя әйнектің алдында турып
Бирден тынышланады.
Петя анасын билмейди сирә..
Билмес Леля да
Билмейди ол еске алыўды да—

Шықты үшке жаңа.
Никитаның әкеси де жоқ
Анасы да өлген.
Жанып атқан есиктен—
Никитаның дауысын,
Қос жаўнгер еситкен.
Олар оттан баланы,
Аман алып қалады.

Клаваның лейтенант,
Әжағасы бар еди.
Буйраланған шашы бар,
Шашы жүдә қара еди.

Мине ол сүүретке түскен,
Бир жасар Клава менен.
Қорғаған ол Сталинградты,
Палтава ушын урысқан қатты.
Бар бул жайда жаўнгерлердин—
Ул-қызлары да.
Портретлери тур олардын
Альбомларында.

Мине бул сондай семья—
Ул-қызы бир тәбия.

*Биринши число ертеден
Эх, тезирек келсе екен!*

I

Тик аяқтан турып балалар,
Күтті үйде хәдийсени.
Жер қазыўға Никитаға
Қатты тыйым салынды енди.
Сипсе керек барлығына,

Беллерге де таласты олар.
Бизлер биринши числоға,
Бежеремизбе, балалар?
Хеш жерде куўрак путақ жоқ
Сыпырылған соқпак жақсылап.
Аяғының ушы менен-ак
Пышықлар да шапқылар.

Биринши число ертеден
Эх, тезирек келсе екен!

2

Шабар Тимка есикте,
Секирип ойнап сабанда.
Ағза емес ең кейинги
Ол бул үйде, булманда.
Айтар ол барлық семьяға
Тәртип жөнин бәрахама:
Скамейканың астына,
Таслапты Петя дәптерин.
Тимка оны алды да,
Таслады дийўал артына—
Ҳийделикти өткерип!

Леля шулығын таслапты
Шулықты да ол көрген.
Алып келди қолғапты
Жаўында қалған жеринен.
Туўра келди көпшиликке
Көниўге енди тәртипке
Тимка-кишкене—күшик,
Жүр ол да бул күнди күтип.
„Жерди қазыў қадаған“
Етилди деп, Никита саған“
Ырылдап қояды оған.

Отырыў қыйын ис екен,
Ийнени тартып жипектен.
Таня болса бул күнге
Тоқып атыр бир қасқыр.

Қасқыр қалың шөпликте
Айнымаған дәл өзи,
Кесте де емес, жүргендей—
Көк шалғында бир өзи.

Таяр емес мерген де,
Жипек жетсе егерде,
Жарып шығып путаны,
Ол қасқырды атады.

Туўылған күн

1

Айна ашық... Жай жақты...
Қуслар сести... шуўылды.
Петя бүгин онға шықты
Петя туўылды!
Ақырында келди мине
Биринши июнь.
Қосық айтты, шағлады, хәмде—
Жаўын жаўды бирден.

Сиренниң қою жерине,
Саябан көйлеңкесине—
Узын стол қойылған.
Шад балалардың бәриде,
Бул күн әпиўайы күн емес—
Күн—бул Петя туўылған.

—Таң қаларлық!—дер Сережа —
Туұылған күним мениң де!
Туұылған бүгін Никитада,
Таңқаларлық шынында!

Балалар турды еп-ерте
Тимка үрер шарбақта.
Байрам! Таяр хәмме де!
Туұысқан отыз ул хәм қыз.
Байрам күнди бунындай,
Тойламаған ҳеш ўақта.
Балалар жасанып таранған!
Қызлар кийген сарафан!

Калай билерсең буны,
Кимнің туұылған күни?
Бригада бул бир пүтин!
Қутлықлаў шәрт барлығын!

Усынды мына пикирди—
Анна Петровна да:
—Байрамлаймыз бул күнди,
Туұылған күн деп бәрҳама.

Шақырамыз қонақ биз енди,
Келсин бизге мұда-ы!
Семьямызда бул күнди,
Биз байрамлап турамыз,
Ким июньда туұылса.

Байрамлаңыз хәмме бир—
Заўыклы той басланды,
Жас семья мине бул!

Ақырында мине енди,
Биринши число да келди!

Никита туұылған күни
Қос жаўынгер төледе,

Хатлар жазды шамалап...
Усы ўақта ол бирақ,
Жүр еди бағ аралап.
Бағ жаўында жууылған,

Қуяш. Сайрап тур куслар...
— Мине алтыға шықтым!—
— Бүгин туұылдым!—
Деп Никита бақырар,

2.

Созылып жатыр Звенигород
Москва—дәрьяның бойында.
Қала емес бул сыбайлас,
Қала бар бундай шынында.

Күтә бәлент платформа,
Этирапы тоғайлық.
Перронға шығар полковник
Хәр қәдемин басып нық.

Киятыр ол балаларға,
Мине қонаққа.
Портфелине жасырып бир топ.
Жасырсанда каяққа,
Белгили ғой топ,
Басқа иләжың жоқ!
Жасағанда ол Қырымда
Ойыншықты усылай бурында.
Әкелипти еки жасар,
Андрюша деген улына.

Совет пароходын душпан,
Суўға батырған ўактан—
Әкелген урыс жыллары,
Балаларды Севастопольдан.
Киятыр мине полковник,
Балаларға қонаққа,
Портфелине жасырып бир топ.
Жасырсан да қаяққа,
Белгили гой топ.
Басқа иләжын жоқ!

3.

Паровоз зуўлап киятыр.
— Адам деген қаншама!
— Бул ҳәммени әкелди!
Дейди олар Лелькаға.

Лея зымырар алқына,
Көтерилип төбеси.
Киятыр оны алмаға
Мийрбан Настя апасы—
Бригадир Трехгоркадан.

Туўысқан отыз ул ҳәм қыз,
— Сәлем!—дейди шуўласып.
Балалар үйинде Настяны
Сүйип қалған унатып.

— Настя апай,
Күтемиз сизди!
Дейди олар оған.
Настя апай ертеде,
Жанған оттан—
Бомбадан,
Алып қалып аман,

Бул балаларды—
Бул жайда
Күткен,
Саклаган.
Жетим емес бул балалар—
Усамайды жетимге.
Аналық ғамхорлық пенен
Халық оларды өсирди.

Белгили Трехгоркада
Инженерде оған.
Петяда мине бәри бес,
Тек төрти бар жазбадан.
Сүйиу ушын оларды,
Летчик келер бул жайға.
Томка жортар алдында,
Бәрин сол ислеп тургандай.

4

Сарафанлы Таня
Әжапасы Петяның,
Келди дәслеп Петяға
Колға алып сыйлығын.

Шөпликте тур сур қасқыр
Тур ол ҳеш дем алмастан.
Өйткени мерген кетседе,
Аңлып тур оны билқастан.

Мергеннің қоша мылтығы,
Сап жипектен тоқылған.
Петя мақтап қасқырды,
Жақын барып отырған.
Қутлықлар летчик ул-қызын
Өзинің еки жулдызын.

Сыйлықлар! Сыйлықлар!
Барлық семья разы!
Мына альбомда марка
Футбол топлар биразы.

Петя көрди бағана—
Портфельде бар топ жаңа.
Жасырсанда каяққа,
Белгили ғой топ!
Басқа иләжы жоқ!

5

Бир уақлары көп бала,
Бағқа кирди избе из.
Дейди:—Бизлер делегат,
Қутлықлаймыз, сизди биз.
Бизлер анаў талы көп,
Сегизинши мектептен.
Жаңа уядан усланған
Биз сизге қус әкелдик.

Ол қәлеген намада
Сайрап, сөйлей алады.
Оны өзимиз үйреттик,
Бул саўғамыз болады.

— Қус екен бир әжайып,
Кәне, көрип алайық!
Деп оларды қоршалап
Жыйналды көп халайық.

Хәмме үнилер уяға:
— Сайрамайды бул неге?
Сайрасын бир намаға,
Мейли айтсын бирнеме!

— Уялып тур, қорқып тур!
Дейди оларға делегат.
Онда сөйлей алмайды,
Турса хәмме анталап.

Туұысқан отыз ул хәм қыз,
Тордан кейин шегинди.
Тоқтатылды барлық сөз
Жасырынды гей бири.

Торғай болса бәри-бир,
Сайрамады, ал Леля,
— Бир аұыз сөз айтса екен! —
Деп ынтығар оғада.

Тынышлыққа үйреніп,
Таұып алды қуұысты.
Сайрамай я сөйлемей,
Индеместен суұ ишти.

Торғайды хәмме жаклады:
— Буған жағдай болмай тур!
Сайрар еди тынымсыз
Жағдай болса сондай бир!

Торғай болса сайрамас,
Кенапты шоқыйды аз.
Ол сүймейди зорлаұды!
Үзиұ керек торларды!

Сынаұ ушын Леля,
Ашты торды азырақ.
Торғай бирден Леляға—
Карай ушты шарықлап.

Қалпағына Настяның
Қонды ушып барды да.
Сәлем! — деди хәм кейин,
Ушып кетти алдына.

— Еле айланып келеди!
Деди келген делегат.
— Па, әжайып қус екен!
Тапты балалар қанаат.

Бундай қус жок ҳеш жерде!
Ушып қонып сайрайды.
Ҳауазынан жаслардың,
Бубенниң сеслериндей,
Звенигород жаңлайды.

Уйқылай жақ балалар

Жаңа, еки этажлы—
Зәулим, сулыў бул жайда,
Отызлаган хұжданлы,
Азаматлар жасайды.

Тынышланды Звенигород,
Уйқылайжақ балалар.
Алыста поезд зуўылдап
Қатты қышқырып барар.

Дейди Петя:—Минекей,
Жолаўшылар поезды бул!
Тынышлық орнар төсекте,
Еле шыра жанып тур.

Бир жерлерге келгенде,
Кетти поезд селкилдеп,
Леляны қозғап хәм тербеп.

Москва-дэрья бойында,
Звенигородта от жанар.
Аўыл емес, шынында да—
Усындай отлы қала бар,

Ойланады барлық ел,
Хәрбир бала туұралы.
Отыз жәп-жас азамат,
Мине буйығып уйқылады...

1947

МАЗМУНЫ

Үйлер көшти

Қахарман қайда турады?	5
Үйлер көшти	9
Ақсақ табуретка	14
Шекшек	16
Бизде—Якиманкада	18
Петя футболда	20
Пал хәрресн	23
Театрда	26

Инишегим жан үкем

Сениң байрамың	31
Үй оянды таң ата —	36
Еки апасы инисине қарайды	37
Шомылыұ	37
Коркыншылы кус	38
Сыңғырлауық	38
Апасы менен сөйлесті	38
Апам кетер жумысқа	39
Андрейдің хұрметине	39
Ушырасыу	40
Инишегим жыласа	40
Мишка	41
Ағаш өгізше	41
Пил	41
Жүк машина	41
Самолет	41
Кораблик	42
Фонарик	43

Жәрдемши	44
„Ғазлар-куулар“	45
Мектепке	46
Қызық гүл екен	48
Жип	49
Кетип калыпты	53
Баканшақ	55
Бир самосвал болыпты	56

Атасының ақлығы.

Зыятпан	58
Люба	61
Атасының ақлығы	63
Катя	66
Соня	67
Петя сұўрет салды	68
Звенигород (поэма)	74

На каракалпакском языке

Агния Барто

ТВОЙ ПРАЗДНИК

Стихи для детей

Издательство „Каракалпакия“

Нукус—1969 г.

Перевод с русского *Т. Кабулова, М. Карабаева, С. Аббазова*

Художник *Г. Жеглов*

Редактор *Т. Кабулов*
Корректор *Г. Турымова*

Худ. редактор *К. Нажимов*
Тек. редактор *А. Турдымуратов*

Терийге берилген ўақты 27/X 1939 ж. Басыўға рухсат етилген ўақты 19/XII-69 Қағаз
форматы 70X90 $\frac{1}{16}$ Көлемі 5,75 баспа табақ. 6,73 пәргілі баспа табақ 6,76 есап баспа
табақ. Тиражы 5000 Баҳасы 67 т.

„Қарақалпақстан“ баспасы, Нөкіс қаласы, К. Маркс көшесі 9.

Қарақалпақстан АССР Министрлер Советиниң Баспа сөз бйынла
басқармасының „Правданың“ 50 жыллығы ағындағы Нөкіс полиграфкомбинаты.
Зак № 186